

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Kedden Május 9-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Az a' *Constitúciónális Akta*, melyet Napoléon, megfontolás és helybehagyás végett, a' Májusi mezőn a' Választó *Collegiumok'* eleibe akar terjeszteni, az arra kinevezett személyek által már megkészítettett. Az April. 23-kikán költ Monitört, melyben e' kiadatott, minthogy a' közösülés félbe szakasztva van. rendkívül való alkalmatosságon vette a' *Bétsi Beobachter*. Itt következők: —

„Napoléon Isten' kegyelméből 's a' Constitúzió által Frantzia Császár; köszönet minden jelenvalóknak és jövődöbelieknek. —

„Az öta, hogy huszonöt esztendőknél előtte a' Frantziák' kívánsága által az országlásra hivattattunk, a' Constitúciónak formáit különbkülömb időkben a' nemzeteknek szükségekhez és kívánságokhoz képest, a' tapasztalás' tudományának használása által tökéletesebbiteni iparkodtunk. A' birodalomnak Constitúziói ehézképp azon egymás után kijött Aktákból formáltattak vala, mellyek a' népnek elfogadása által megerössítették. A' mi czélzásunk a' vala ekkor, hogy egy Európai nagy Szövetségi Systemát organizáljunk, mellyet, mint az időnek lelkevel és a' pallérozódásnak előmenetelével megegygyézőt, felvetünk vala. Hogy erre eljuthassunk, hogy

ezt tökéletesítsük, 's oly kiterjedésűvé és állandóva tegyük, mint a' milyenre alkalmas vala, több féle belső intézeteknek végrehajtását elhalasztottuk, a' mellyek különösen a' polgárok' szabadságának oltalmaztatására valának határnzatva. Mostantol fogvást pedig nintsen egyéb czélunk annál, hogy Frantzia országnak boldogságát a' közönséges szabadságnak megerössitetése által neveljük. Ebből a' következik, hogy a' mi Constitúciónkon, Senatus-Consúltumáinkon, és egyéb Aktáinkon, mellyek által ez a' birodalom kormányoztatik, különbkülömb fontos változásokat kell tennünk. Ily megfontolással, 's azt akarván, egy részről hogy az eddig valók közzül az, a' mi jó és hasznos, megtartattassék, más részről, hogy a' mi birodalmunknak Constitúziói minden tekintetben a' nemzet' kívánságaihoz és szükségéhez, valamint szintén azon békességes állapothoz, mellyet mi Európával fenn tartani öhajtunk, alkalmaztattassanak, meghatároztuk magunkban, hogy a' népnek különbkülömb rendelkezéseket projektáljunk, mellyeknek az a' czéljuk, hogy az ő Constitúzióit modifikálják és tökéletesebbitsek, a' polgárok' jusainak minden szükséges kezességet szerezzének, a' képviselői Systemának egész kiterjedést adjanak, a' közbenlévő tisztviselői karokat minden megkívántató tisztességgel és hatalommal felru-

házzák, egy szóval, a' politikai szabadságnak és személyes bátorságnak legnagyobb grádsát a' legnagyobb erővel és azon egy pontra való intézéssel, öszszetsatolják azért, hogy a' külső országok a' Frantzia népnek függetlenségét és koronánknak méltóságát megbetsüljék. —

„Erre nézve az itt következő tziikke-lyek, mint a' kirolalom' minden Constitúzióinak kiegészztetésekre szolgáló Akta, vettetődjének az egész Frantzia országban lévő minden polgároknak szabad és közönséges elfogadása alá.

Első Titulus. Közönséges Intézetek.

1) Tzik. A' birodalom' Constitúziói nevezet szerint a' VIII-dik esztendőben Frimaire 22-dikén költ Constitúzió-nális Akta, a' X-dik esztendőben Thermidor 14 és 16-dik napján 's a' XII-dik esztendőben Floreal 28-dikán kindott Senatus-Consultum, a' következő rendelkezések által modifikáltassanak. — 2) A' törvényhózó hatalom a' Császár és két Kamarák által gyakoroltatik. — 3) Az első Kamara, melly a' Pairek Kamarája örökség szerint való lesz. — 4) Ennek tagjait a' Császár nevezi-ki, a' kik és az ő fiú maradékaik, egyenes' linéában, az idősebbről idősebbre, következnek megváltozhatatlanul. A' Pairek' száma meghatározatlan. A' fiúnak való fogadás nem ad Pairei méltóságot a' fogadott fiúnak. A' Pairek 21 esztendős koroktól fogva bójárnak az ülésekbe, de csak 25-dik esztendejekben bírnak tanátskozó voksal. — 5). A' Pairek Kamarájában a' Birodalom Cancellarius az Elölő, vagy pedig azon esetben, melly a' XII-dik esztendő Florealjának 28-dikán kijött Senatus-Consultum' 51-dik tziikkelyében kifejeztetve van, a' kamarának a' Császár által kinevezetődő valamelyik tagja. — 6) A' Császári familia' tagjai az örökségnek rendje szerint törvényes Pairek. Az ő ülőhelyek az Elölő után következnek; a' magok 18-dik

esztendejekben bójárnak az ülésekbe, de csak 21 esztendejekben bírnak tanátskozó voksal. — A' második kamara, a' képviselők Kamarája, a' nép által választatik. — 8). Tagjainak száma hatszáz huszonkilentz; ezeknek legalább is 25 esztendősöknek kell lenni. — 9). A' Képviselők kamarájának Elölőjét maga a' kamara választja első ülésének kezdetében; ez megmarad hivatalában a' kamarának megújittatásáig; az ő kineveztetését a' Császár erősíti-meg. — 10) A' képviselők kamarája maga vizsgálja-meg a' maga tagjainak meghatalmazó leveleiket, 's ő mondja-ki, mikor valamelyik eránt kérdés támad, hogy bírnak-e ilendő hitelességgel. — 11). A' képviselők kamarájának tagjai, úti és az ülések alatt való költségül annyit kapnak, a' mennyit a' Constituens Gyűlés határozott volt. — 12). Ezek ismét mindenkor választathatnak. — 13). A' képviselők' kamarájának törvényesen minden öt esztendőben meg kell egészenen újittatni. — 14). A' két kamaráknak tagjai között egy is el nem fogattathatik ha csak éppen a' büntételen nem találtatik, sem pedig valamelly criminalis vagy fenyítő politziái tárgyra nézve az ülések alatt nem üldöztethetik, külömben, hanem csak azon kamarának határozására, a' melyhez tartozik. — 15). Adósságért egy is el nem fogattathatik közölők a' gyűlésnek összehivattatásától fogva az utolsó ülés után 40 napokig. — 16). Pairek, criminalis vagy fenyítő politziái dolgokban, a' törvényektől meghatározatva lévő formák szerint, önnön kamarájok által itélthetnek-meg. — 17) A' Pairek és Képviselőnek minden hivatalbéli emberek választathatnak, kivéven a' számadás' állapotját illetőket. Hanem a' Préfektusok és Al-Préfektusok csakugyan nem választathanak azon Departament vagy Kerületbéli Választó-Gyűléstől, a' melly ő alájok tartozik. — 18). A' Császár Státus-ministereket és Státus-tanátsosokat küld-bé a' kamaráknak üléseikbe, de a' kik csak

úgy Birnak tanátskozó voksal, ha Pairek vagy pedig a' néptől választatott képviselők lévén, tagjaik a' kamaráknak. — 19). A' Ministerek, a' kik tagjai a' Pairek' vagy képviselők' kamaráknak, vagy pedig az Országglószéknék rendelkezéséből lesznek jelen az ülésben, szükséges magyarázatokat adnak a' kamaráknak, mikor az ő nyilatkoztatások a' Státus' javára nézve ártalmas nem lesznek. — 20). A' két kamarák' ülési közönségesek; mindazonáltal titkos biztossága (Commissióvá) változhatnak által; a' Pairek kamarája tudni illik, ha azt tiz tagok, a' képviselők' kamarája pedig, ha huszonöt tagok kívánnyák. Az Országglószék is kíváuhattya, hogy titkos biztossággá változzanak által a' kamarák (vagy, a' mi csak egy rekeszszék-ki a' közönséget) ha valamely nyilatkoztatást akar azokban tételni. Hanem a' tanátskozások és voksolások minden esetben csak közönségesen lehetnek. — 21). A' Császár tovább teheti, elhalaszthatja, és el is oszthatja a' képviselők' kamaráját. Az ő proklamatioja, melly által ő az elosztást kimondja, meghívja az Választó Gyűléseket más Választásra, 's az új képviselőknek összehgyülekezéseket legfeljebb hat hónapra határozza-meg. — 22). Azon idő közben, mikor a' képviselő kamarának ülési felbeszakasztatnak, avagy mikor ez a' kamara elosztatódik, a' Pairek' kamarája nem tarthat gyűléseket. — 23). Törvént az Országglószék projektál; a' kamarák azokon való változtatásokat projektálhatnak: de ha az Országglószék ezeket a' változásokat el nem fogadja, kénytelenek a' kamarák úgy voksolni azokra, a' mint az Országglószék projektálta. — 24). A' kamaráknak jussok van az Országglószéket meghívni, hogy valamely meghatározott tárgyra nézve törvént projektáltasson, 's hogy ezt a' projektáltatandó törvényt formába is szedhessék. Ezt a' kívánást akár melyik kamara meg teheti. — 25). Ha egy ilyen rendbeszedett törvény valamelyik kamarában helybehagyat-

tott, ekkor ettől a' másíknak által küldetetik, és ha ettől is jóvá hagyattatik, akkor a' Császár eleibe vitetetik. — 26). A' biztosóknak tudósításaikon 's Ministereknek azon törvényekről szolló előadásokon kívül, mellyeket a' kamarák' eleibe akarnak terjeszteni, és a' számadásokon kívül, semmi egyéb leírt beszédet nem lehet egygyik kamarában is felolvasni. —

Második Titulus — a' Választó Gyűlésekről 's a' választás' módjáról.

27) Tzik. A' Departamentek' és Kerületek' választó gyűléseik megtartatnak a' X-dik esztendő *Thermidorának* 16-dikán költ Senatus Consultummal megégygyezőleg, az itt következő változásokkal — 28) A' Kantonoknak gyűléseik minden esztendőnként való választásaik által hétéltik a' Választó Gyűlésekben addig megüresült helyeket. = 29). Az 1816-dik esztendőtől fogvást minden Departamentbéli Választó Gyűlésnek egy Paire lesznek holtig való 's más által ki nem pótoltható előülője, kit a' Császár e' végre a' Pairek' kamarájából fog ki nevezni. — 30). Ugyan ezen időpontól fogvást minden Departamentnek Választó Gyűlése, nevez minden Kerületbéli Választó Gyűlésnek előülőjévé és Vice-elöülőjévé ugyan ennek tagjai közzül egygyet-egygyet; a' melly végre a' Departament Választó Gyűlése tizenegy napokkal hamarább össze gyűl, mint a' kerületeké. — 31). Minden Departament és Kerület maga nevez-ki annyi számú képviselőket, a' mennyi az ide mellékelt Aktában és laistromban az 1 szám alatt meghatározott. — 32). A' képviselők egész Frantzia országból mindenünnét választathatnak. Minden Departament vagy kerületbéli Gyűlés, a' melly a' Departament vagy Kerület' határán kívül való képviselőt választ magának, tartozik ezért egy helytartót is választani, kinek szükségesképpen a' Departamentből vagy a' Kerületből valónak keil lennie. — 33). A' szorgalmatoskodás, kézmív, és kereskedésbéli tu-

lajdonnak különös képviselői lesznek, kiket a' Departamenteknek Választó-gyűléseik a' kereskedő és az ő tanátskamaráiktól kiszittetendő laistrombol neveznek-ki a' 2-dik szám alatt lévő tábla szerint.

(A' végezte a' jövő pénteken következik). —

Hat titulusokból és 67 tzikelyekből áll ez a' tóldalék-, vagy kiegészítő Constituzió. — A' napokban azon helyen menvén-el Párisban egy tisztességes öltözetű ember, a' holaz e'féle apró újságokat kiábálva árulják; 's egy ilyen árus néki is ajánlván, még újan, ezt a' Constituziónalis Aktát, így felelt az ember: *Barátom, én nem olvasom az e'féle periódicus irásokat.*

Ápril. 22-dikén egy Dekretum jött-ki ezen Constituzióra nézve, melly által a' parantsoltotik, hogy az országban minden titoknokságoknál, municipálitásoknál, ítélőszéki Cancellariáknál, notariális és minden egyéb ilyen jegyző tábláknál laistromok nyitassanak-ki, mellyekbe a' magok voksaikat minden Frantziák béirják t. i. ezen Constituzióra nézve, a' melly voksokuak összeszámláltatása végezetre Párisban a' Májusi gyűlésben esik-meg, melynek kezdete Május' 26-dikára van meghatározatva. Mintegy 30,000-re teszik közönségesen az ezen gyűlésre az egész országhól kineveztetett személyeket. —

Ugy vélekedik a' *Bétsi Beobachter*, hogy ha Bonaparte meg akarná a' világ előtt mutatni, hogy melyikre tartja őtet a' Frantzia nép méltónak, a' koronára-e vagy pedig örökös számkivettetésre, ezt semmivel jobban meg nem mutathatná, mint az által, ha a' Májusi mezőre két vedret kitétetne, 's ezen 30,000 választóknak szabadságot, de igaz szabadságot engedné, hogy a' ki őtet kívánja, az egygyíkbe, a' ki 18-dik Lajost, az a' másikba vessa a' maga vokását. És valameddig ez a' választás ilyen szabadsággal nem esik-meg, nem lehet mondani hogy az 1793-ik esztendőbeli Jakobinusok-

nak, 's azon 1815-dik béli Prétoriánusoknak munkája ne legyen az ő választatása, a' kik őtet *Elbából* vissza hozták.

Anglia.

Angouleme Hertzegné Apr. 21-dikén *Londonba* érkezett, 's az ott lévő Frantzia Királyi Követ' házába szállott-bé. — A' *Falmouthi* kikötő helybe számos szállító hajót gyűjtöttek össze, mellyek *Lisbona* felé eveznek-el sietséggel, hogy onnét is 10,000 Portugallus katonát szállítsanak *Ostendé*hez. —

Napoléonnak Elba szigetéről való elszökésére nézve hevesen beszéllett *Marquis Wellesley* (a' L. Wellington testvére) a' *Parlamenton'* felsőházában: — Megmondott volt, úgy mond, a' *Fontainebleaui* Alkú előtt, hogy olyan hitszegő emberrel kötésre lépni nem lehet: 's e' még is meg esett, 's tsak egyedül a' szavainak is hitel adatott. *Lord Castlereághnak* nem kellett volna halgatni; a' hadakozást folytatni kellett volna. Sőt, mikor *Bonaparte* már *Elba* szigetén volt, ott is gondviselés alá lehetett volna őtet vétetni, minekutánna megtudták *Ministereink*, hogy Frantzia országban összeesküvést vettek munkába, 's már tsak egy fő vezér kerestetett. — *Lord Liverpool* fájlalta, hogy a' *Fontainebleaui* kötéstől fogva már egy esztendő eltelt, 's a' nemés *Marquis* úr még is hama-marébb nem boldogította a' *Parlamentomot* a' maga bölts észrevételei által. — *Londonban* egy *Playfair* nevű ember a' hadi *Ministerhez* *Lord Bathurst*hoz 's a' *Fr. Király* *Ministeréhez* *Chatréhez* menvén, őket figyelmetessé tette volt a' *Bonaparte* összeesküvése eránt, 's azzal vádolta őket a' nevezett *Playfair*, hogy az ő jókor tett intéseit nem fordították haszonra. Most tehát ezen vádra is felelt *Lord Bathurst* a' *Parlamentomban*, azt mondván, hogy senkinek a' *Playfair*nak sem pedig még egy *Caramin* nevűnek feladásai nem voltak

oly nyilvanságosok, hogy azokból a' Bonaparte visszajövetelére czélzó plánumot bizonyosan kihozni lehetett volna.

Hadi Tudósítások.

Egy Kurir már *Riminiből* hozta a' fő hadi szállásról Május 1-ső napján indúlt tábori tudósítást, a' melly e' képpen következik: —

„Azolta, hogy F. M. L. Gr. *Neiperg* a' Ronco-vízen való általmenetelt végrehajtotta, melly után az ellenségnek a' maga kemény fekvését *Cesena* mellett oda kelle hagyni, ez a' maga egész erejét *Savignano* és *Rimini* között gyűjtötte össze, 's úgy mütatta, mintha azt várná, hogy ott a' miénk üssenek réá. A' mi fő vezérünk *Bárá Frimont* April. 26-dikán ide maga elment, hogy a' *Forli* mellett készen álló tartalék seregeket magához vévén, közönséges és határozó következésű ütközetet tegyen az ellenségre: de a' ki nem várta bé őtet, hanem 27-dikben *Savignano*t és *Rimini*t oda hagyta, 's a' mi előljáró seregeinktől a' F. M. Lajtnánt Gróf *Neiperg* vezérlése alatt egész *Cattolica* ig kergettetett, a' hol a' miénk 28-dikben már összegyűlekeztek vala, de már tsak a' hátuljáró ellenséges sereget érték-bé, 's a' vízen még azon estve által menvén tovább folytatták az ellenségnek kergetését; *Gambice* mellett egy ellenséges tanyára réá rontottak, azt elszélesztették, *Pesároba* is bérontottak, foglyokat is hoztak-bé, kik között tiszték is többen vannak —

„A' minden valóságos megverekedést kerülő ellenséges armádát az után is folytatában kergette a' fő vezér szűnés nélkül való iparkodással; a' Gen. *Bárá Gepert* vezérlése alatt lévő előljáró csapatok 29-dikben már bémentek vala *Fanóba*, 's megakadályoztatlanul nyomúlának előbb elöbb, ámbár minden hidakat elfront magá után az ellenség 's a' tenger mellett lé-

vő egyetlenegy útat is a' maga hajóiról szüntelenül ágyuztatja. —

„Tudója lévén az ellenség a' maga gyengeségének, úgy látszik, hogy *Ankonát* is oda akarja hagyni. Oly hírek érkeztek, hogy a' Király és Királyné April. 29-dikén három Fregátokra felültek volna. —

„Most már eljött az ideje, hogy a' mi fő vezérünknek a' Nápolyi armáda ellen még *Bolognában* Aprilis' 16-dikán elintézt plánuma közönségessé tétessék. Midőn az ellenség az *Ankona* felé való hátráláshoz hozzá fogott és tsak annyi ellentállást mütatott, hogy a' hátrálásközben való összezavarodást elkerülhesse, ekkor oly határozás tétetett részünkről, hogy ötöt a' F. M. Lajtnánt Gróf *Neiperg* osztálya kísérje, míg ellenben az alatt F. M. Lajtnánt *Bianchi* *Bolognából* *Florenzián* által *Foligno* felé sietséggel előnyomulni rendeltetett, oly véggel, hogy a' Királyt a' Nápolyi Státusokba való megérkezésben megelőzze 's őtet a' maga fő városától elvágja. F. M. Lajtnánt Gróf *Neiperg* nek a' volt eleibe adattatva, hogy az ellenséget tettetett megtámadások által tsalogassa, tartóztassa, 's tsak fontos akadályoknak elhárítatásokra fordíttson erőt. Az a' sabesség, mellyel F. M. Lajtnánt *Bárá Bianchi* ezt a' nagy és terhes útat megtette, valamint szintén az ellenségnek F. M. Lajtnánt Gróf *Neiperg* által az *Ankona* felé menő úton való foglalatoskodtatása is, oly jó kimenetellel megestek, hogy a' *Nápolyi* Király tsak kisérte vette eszébe az ellene munkába vétetett hadi mozdulásoknak valóságos czélszát, úgy hogy F. M. Lajtnánt *Bianchi* April. 28-dikán már *Folignoba* megérkezett, mikor az ellenség még *Pesároban* állott. —

„Már kételkedni sem lehet azon, hogy az ellenséges armáda a' fő ráróst el nem érheti, és hogy hátúlról F. M. Lajtnánt Gróf *Neiperg*től nyomattatván, nem soká

a' F. M. Lajtnán B. *Bianchi* seregére találván, széllyel oszlik, 's e' képpen fog összezavarodva iparkodni azon, hogy járatan-úttakou az országnak napkeleti vidékeire eljuthasson. F. M. L. Báró *Bianchi* már hozzá is fogott volt az ellenséges armádának előre küldetett csapatok által való nyughatatlanokdtatásához, 's *Gubbionul* egy seregre rá találván, azt vissza verte, és sokakat fogságra ejtett, 's a' többeket elkergette *Fossonbrone* felé. —

Májor *Sunstenau* a' Generáltábtól, és Kapitány *Lecomte* az ágyuzóktól, név szerint említettnek, hogy magokat a' Ronco vizén való általmenetel alkalmatosságával megkülömböztették.

Elegyes dolgok.

A' Bétsi Vándorló szerint Párisban két katona a' napokban beszédbe elegydvén egymással, kérdi égygyik, hogy hát mi újság? — a' másik újságot nem tudván mondani, az Elbától fogva Párisig való útozást fejezte ki Frantzia könnyű elmésséggel ilyen gráditsonként: A' *Tigris* úgymond a' kalitzkábol kirontott. A' *tsuda* állat harmad napig a' tengeren maradt. A' *Gonosz* ember *Frejus* mellett kiszállott. A' *Ragadozó* Grenobelbe megérkezett. Az *Országok*' ostromlója Lyonba bėjött. *Napoleon* Fontainebleauban meg halt. A' Császár ma a' Thuilleriába várattatik.

Kadizból azt írják a' Gibráltári levelekben, hogy ott Genarális *Mirandát* a' titkos ítélőszék kötel által való megfojtására ítélte, 's ez rajta bé is töltetett.

Napolcon minden katona osztályokba rendkívül való Biztosokat küldött széllyel, a' kik igen szélesen kiterjedő hatalommal ruháztattak-fel.

Egy *Amsterdami* levélben, melly onét 22-dikben indult útnak, az iratik, hogy egy Spanyol fegyveres csoport *Biskaya* felől hajón jöven, *Bayonné*hez kiszállott légyen.

Erössítik, hogy *Napoleon* a' *Morning Chronicle* nevű újság' írójának Londónban, az ő hozzá mutatott szolgálataiért, a' Betsület Legionak ezimerét ajándékba küldötte légyen.

Egy Mártzius' 26-dikán költ Dekretom által meghatározatott, hogy a' Hertzeg *Berthier*, mint a' Királyi testörző sereg Kapitányja' jószágai Frantzia országban elfoglaltattassanak.

Hiradás.

Minden rendbeli személyeknek tudtára adatik, hogy Tekéntetes Nemes Győr Vármegyében Szent Márton Mező Városában egy approbatus Szem-Orvos Braun János lakik, a' ki számtalan világtolanszemélyeket, 's azok közt vakon születetteket is szerentséssen meg gyógyított, azért azok, a' kik segítségével elni akarnak magokat nálla bátran jelenthetik, ő leheté rajtok segétteni, vagy se? mindjárt megfogja határozni, de a' gyógyíthatoktul is mind addig még látásokat meg nem nyerik jutalmat nem kíván.

Május' 6-ik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 389 1/2 forintot Váltótulában. Egy Császár aranyért 18 forintot 8 krt.

Horvát Istvánhoz Horvát András.

*Der ewige Frieden in der gelehrten Welt ist nicht wünschenswerth.
Ich wünsche einen hartnäckigen kritischen Krieg. — Tinte ist nicht Blut.*

Statistik des Königreichs Ungern, von Martin Schwartzner, Pest 1798. p. 288. 6)

Fel gyujtotta bevem' Könyved, láng lettem egészen;
Bár, tudod, eddig - is nem utolsó nemzeti tűzzel
Izzadozott Kebelem. Lehetetlen volt vala szünnöm,
Miglen néki meredt szemmel végére nem érnék.
Nem tudták, mi bajam, Kiknek közösülni külömben
Kellett volna velem; tíz 's több kérdésre felelni
Néma levék; éhség vagy egyéb, elmémbe sem ötlött;
Mert mindent, valamit mondál, fel falni akarták
Meg bájolt szemeim. Mint egy álomba merültnék
Nagy Lajos' és Hunyadink' árnyékai szálltak előmbe.
Már ismét Kinisit láttam, biztatni vitézit,
A' mikor ajkáról: *Fiaim most rajta!* fülemben
Hangzott; Es mikor a' Tarokat halmokra rakatta,
'S Ilőseit a' test - hegyre vivén, vigadásra fakasztá:
Ott voltam; hallám az öröm - riadásokat. Onnan
El késért Könyved Mátyást meg látni Budára.
Ott láttam mindent, valamit most látni akarnék:
A' bel - 's kül Földnek színét pardutzban; az Aszszony
'S Szűz Sereget nyusztos mentében, Kar peretzekkel
Ékeskedve, magyar szó zengelt nyelveken; a' szín
Ifjúság magyar Odáit dallotta ebéd közt.
Osztán a' roppant Könyves - ház' ajtai nyíltak; —
Felséges látás! A' könyvek' tengere fénylett
Kötve piros bársonyba, ezüst sark, kaptsa - is olyan
Falkáján ragyogott; az arany biborra ki varva
A' szomszéd Osztály - Könyveknek kérgein égett
Részét fedte selyem takaró, száz fele virágok,
Annyi remek 's tsoda szépséggel rá tűzve valának;
Mind azok a' Szűzek limezték, a' kik Atyáik'
Hazát elhagyván, tsendesb életre vonultak,
'S a' szent Oltárnál örökös gyászt venni magokra
Esküttek, közt nem tartván e' földi tünethez.

O

Igy tisztelte Magyar Mátyás a' könyveket! Immár
 Kérdezem: A' magyar Udvarban nem volna magyar Könyv?
 Nemzeti Felségét betsülő Mátyásnak ezernyi
 Könyvei közt nem volna magyar? Nem, nem hiszem; úkor
 Vádlás ez, Schwartzner! szégyen tolladnak örökkön!
 Mely kormot mázolsz nyelvünkre; te rajtad
 Fog száradni; se Zápor eső, se folyó le ne mossa
 E' szennyet rólad, 's lelked száz évig az undok
 Stix partján keseregje bűnét, míg végre meg unván
 A' borzas Révész panaszd', középebe merítsen.
 Meg várom még- is, ha talán meg bányája szidalmát,
 'S meg tzáfolya hamis vádlását: átkomat én is
 Akkor viszra veszem, 's haragom meg szűnik éránta.
 Emberi gyarlóság tsalatódva hibázn; de meg más
 Véteni készántag, 's valakit meg tsalni akarva.
 Még gonoszabb nyakasan vétkeben tudva meg állni;
 'S ez valamint rút elme- fekély: ugy Férfi karakter,
 'S nagyra betsült érdem, meg vallani tántorodását. —
 Schwartzner! meg botlott etseted; de te rajta segíthetsz,
 Kérődzvén sértő szüléményeden. Erre Háznak
 Int szentsége, 's magyar nyelvünk, és híre nevednek.
 Ezt ha teszed- de tsak így- kész leszs a' béke közöttünk.
 Ellenben, te magyar Védő! munkádnak örülhetsz.
 Ott Lajos és Mátyás nyujtyák koszorúdat; emitten
 Nemzed' áldását nyerted: Neved élni fog érte,
 Míg magyarul szöllünk. Légyen úgy! kívánnya Barátod. *)

*) *Schwartzner Márton* Urnak Diplomatikájában és Statistikájában, az ujjabb kiadások szerint, *Horvát István* Ur, olyan vádokat, és állításokat találván, melyeket sem a' Magyar Nyelvnek igazi Történetével, sem a' Nemzet' tulajdon Anyai Nyelve eránt való buzgóságával, sem pedig Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás ditső- Fejedelmeknek egy országos Nemzeti Nyelveránt való gondoskodásaikkal meg nem egyeztetet- terjedgyenek; ezekről ilyen Tzimü tudós Irását nyomtattatta ki:

Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás Hires Magyar Királyoknak védelmettelések a' Nemzeti Nyelv ügyében. Tekéntetes Tudos Schwartzner Márton Ur vádjai és kötetmenyei ellen. Irta Horvát István, T. N. Fehér Vármegyének Tábla Birója, Pesten. Trattner Janos Tamás betüvel. 1815. Mely Résöbben ilyen Tzim alatt:

Vertheidigung der berühmten Könige Ungarns Ludwig des Großen, und Mathius Corvinus in Betreff der ungarischen Sprachkultur, wider die Anklagen und Erdichtungen des Herrn Professors Martin von Schwartzner, Übersetzt aus dem Ungarischen des Herrn Stephan von Horvát Gerichtstufel Beysitzer der löbl. Stuhlweiszenburger Gespannschaft. Pest 1815.
 Német- Nyelvre is lefordítottait; mint a' mellyen Schwartzner Ur Munkáit írja és ezeket az olvasó Világ széltire olvassa.

Midőn pedig ebből egy Nyomatványt megküldött volna Jó-Baráttjának Horvát András Urnak; ezen-szerentsés Költeményes elméjü Ur, ki-is, Fő Tiszt. Dréta Antal Zirczi Pilis és Pásztoi Apáturnak, Felszen-teltetése' alkalmatoságával ajánlott 's azután ezen Tzim alatt:

Zirc. Emlekezete. Irta Horvát András Téli Plébanos. Budán a' Királyi Magyar Uni-versitás Betüvel 1814.
 Ehesen ki-is nyomtatott, sok nagy és szép tulajdonságokkal bővelkedő Verseiről diszesen elhíresedett, Anyai Nyelve irant mindenkor buzgó, Nemzetünk' és Ditső Fejedelmünk' Védőjének annyira megörült; hogy poétai tüzzel el telvén, Jó-Baráttjához [*Horvát Istvánhoz*] feleletül ezen Verseket írta.